

Poslanstvo Javnega zavoda Krajinski park Goričko je ohranjanje naravnih vrednot, biodiverzitete ter krajinske pestrosti ob omogočanju razvojnih možnosti prebivalcev. Zavod v ta namen izvaja naravovarstvene ukrepe, ozaveščevalne in razvojne aktivnosti.

V mesecu oktobru na gradu Grad poteka bazar. Prireditve je namenjena promociji naravi prijaznih dejavnosti in obrti ter aktivnemu spoznavanju biodiverzitete za vse starostne skupine. Več o prireditvi in aktivnostih v JZ Krajinski park Goričko najdete na www.park-goricko.org.

V času jesenskih počitnic bodo na gradu Grad, kjer je uprava Krajinskega parka Goričko, potekale različne aktivnosti. Za obiskovalce vseh starosti bomo pripravili vodenja in delavnice spoznavanja biodiverzitete v grajskem parku in okolici.

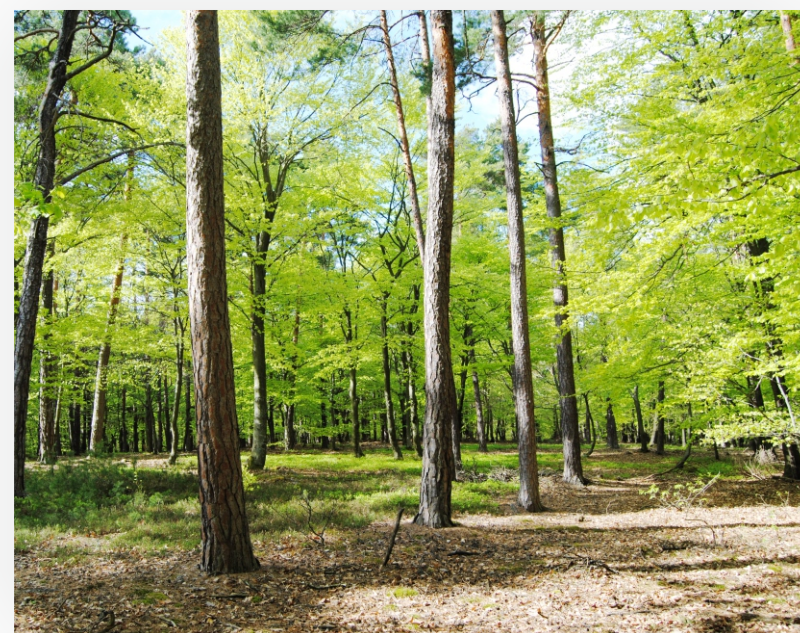
Biodiverziteta in gozd

Umetnost življenja ni le ustvarjanje estetske vrednosti, ki se odraža v barvitih odtenkih cvetočih travniških cvetlic ali pisanem perju ptic, temveč v različnosti živih bitij, vsaka s svojo nepogrešljivo vlogo v okolju. Namen petletnega projekta je čim več ljudem predstaviti pomen, ogroženost in potrebo po varovanju biodiverzitete. Biodiverziteti ali raznolikosti vsega živega ljudje potrebujemo in jo tudi vsakodnevno izkoriščamo. Umetnost pri tem je, da to počnemo tako, da jo bodo lahko izkoriščale tudi generacije naših otrok in vnukov. V prvem novičniku vam predstavljamo gozd, njegovo biodiverziteti in načine, kako lahko tudi mi prispevamo k ohranjanju le-te. V naslednjih številkah boste spoznali biodiverziteti kulturne krajine Goriškega.

Biodiverziteta je umetnost življenja.

Gozd prekriva več kot 60 % površine Slovenije. Na Goriškem je gozdnatost manjša in znaša 45 %. Prevladujejo mešani gozdovi listavcev in iglavcev na revnih in kislih tleh. Najpogostejše vrste so bukev, rdeči bor, kostanj, hrast in beli gaber. Na rodovitnih tleh po dolinah, ponekod uspeva še prvotni hrastovo-gabrov gozd. Na mokrih tleh ob potokih se pojavljajo močvirni gozdovi s črno jelšo, velikim jesenom in vrbami. Gozdovi se pojavljajo v različnih razvojnih stopnjah. Na posekah ali na opušenih kmetijskih površinah se prvi pojavi pionirski gozd. V njem prevladujejo breza, trepetlika in rdeči bor. Postopoma se po naravni poti s pomočjo vetra, vode in prenašalcev semen, kot sta »gozdna

Med gozdne vrste spada **pivka** iz družine žoln. Njen glavni plen so mravlje. Prepoznamo jo po značilnem oglašanju piv-piv-piv...

inženirja« šoja in veverica, začnejo pojavljati bukev, gaber, hrast in pravi kostanj. Tako se postopno izoblikuje zrel listnat gozd. V listnatem gozdu so dobro razvidni vsi trije sloji. Zeliščni sloj tik nad tlemi z zelnatimi rastlinami, grmovni sloj in drevesni sloj. V vseh slojih se pojavljajo značilne vrste rastlin in živali, ki skupaj tvorijo gozdni ekosistem.

Visoka ohranjenost biodiverzitete potrjuje tudi status zavarovanega območja Krajinski park Goričko in območja Natura 2000 Goričko. Od 39 varovanih vrst je 12 vrst vezanih na gozd. Med sedmimi varovanimi življenjskimi okolji so trije tipi gozdov: bukov gozdovi, gozdovi hrasta in gabra ter močvirni gozdovi bele vrbe, jelše in jesena.

Na Goriškem živi tudi **črna štoklja**. Za razliko od bele štoklje, črna gnezdi na velikih drevesih v sklenjenih gozdovih in jo le redko opazimo.

Bukev je najbolj razširjena drevesna vrsta na Goričkem. Na kislih tleh tvori značilno združbo z **belkasto bekico**, sorodnico trav, ki jo prepoznate po belih socvetjih. Plod bukve, žir, je vir hrane za številne gozdne živali. V letu, ki sledi obilnemu obrodu bukve, se število glodavcev (polh, veverica, miš) močno poveča. Polhi se v letih, ko bukev ne plodi, sploh ne razmnožujejo.

Dupla v trohneči les dreves s kljunom izdolbejo žolne in detli. Ptice, ki dupla za svoje mladiče izdolbejo same, imenujemo primarni duplarji. Največja med njimi je **črna žolna**. Zaradi potreb po velikem, tudi več kot 100 ha velikem območju, sodi med najbolj ogrožene vrste.

Drevesa so vir hrane in življenjski prostor številnih živali. **Sršenar** je ogrožena vrsta ujede, ki se prehranjuje z ličinkami os in sršenov. Gnezdi na velikih drevesih v svetlih listnatih gozdovih. Veverica večino življenja preživi v krošnjah dreves, ki ji poleg hrane ponujajo še varnost pred plenilci kot je lisica.

Sekundarni duplarji so tiste vrste ptic, ki gnezdiijo v naravnih duplih ali duplih primarnih duplarjev. Med gozdnimi pticami so to velika sinica, plavček, brglez, belovrati muhar in lesna sova. Poleg ptic se v duplih zadržujejo tudi nekatere vrste netopirjev. Med njimi je **širokouhi netopir**.

Sklenjen in vrstno raznolik gozdni rob ima pomembno vlogo v gozdu. Sklenjen gozdni rob nudi zaščito pred vetrom ter zmanjšuje hrup in onesnaženost zraka ob gozdnih prometnicah. Spomladi in poleti se na cvetočih grmih pasejo čebele, čmrlji in hrošči, ki so pomembni opraševalci na naših vrtovih. Poleti in jeseni lahko nabiramo cvetove in plodove grmov ter izdelujemo zdrave in okusne sirupe, čaje ter marmelade. Črni trn, **črni bezeg** in glog so vir hrane za ptice pozimi.

V zeliščnem sloju goričkih gozdov lahko najdemo zdravilne in uporabne vrste rastlin. Na kislih tleh uspevajo **borovnice**. Spomladi nabiramo zdravilne zeli, kot je pljučnik.

Hribski urh je majhen predstavnik dvoživk. Vsak urh ima na trebuhu vzorec, ki je edinstven kot prstni odtis človeka. Gozdne luže se pojavljajo predvsem v gozdnih kotanjicah ali na gozdnih cestah. Čeprav pogosto presahnejo in so odvisne od padavin, so pomemben habitat številnih vrst, med njimi tudi urhov in drugih dvoživk.

Črtasti medvedek

je vrsta nočnega metulja, ki je aktiven tudi čez dan. Njegove gosnice se prehranjujejo le z listi konjske grive. Ta rastlina raste na gozdnem robu in svetlih presekah. Na cvetovih grive lahko opazimo tudi številne druge metulje.

Gliva je organizem, ki je sestavljen iz podgobja ali micelija (prepleta tankih nitk ali hif) ter trosnjaka (goba). Glavni del glive, podgobje, je skrito v tleh. Gobe so le del glive, ki se razvije šele v ustreznih razmerah. V gobah nastajajo trosi iz katerih se razvijejo novi miceliji. Poznamo tri skupine gliv. Gnijočivke se hranijo z odmrlo organsko snovjo, zajedavke zajedajo rastline, živali in glive. Tretje, mikorizne glive, živijo v sožitju z rastlinami. Najbolj poznane so slednje, med katere spadajo gobani in lisičke.

Tla goričkih gozdov so večinoma kislja in revna z organsko snovjo (humusom). Zaradi tega je biodiverziteteta v njih nizka. Revna tla najbolj ustrezajo rdečemu boru, ki se poleg breze prvi pojavi pri zaraščanju. Kljub temu ga najdemo tudi v zrelem gozdu, kjer odraža prisotnost revnih in kislih tal. Pomanjkanje hranil se kaže tudi v nizki rasti ostalih drevesnih vrst.

Odmrli les so razkroju prepuščene sušice, padla drevesa ter veje. Takšen les je eden od gradnikov prehranjevalne verige v gozdu. Predstavlja vir hrane za mikroorganizme, glive, nevretenčarje in ptice. Ključen je za razvoj nekaterih vrst hroščev.

V odmrlem lesu živijo ličinke največjega evropskega hrošča **rogača**. Odrasli hrošči skupaj s svojimi ogromnimi »rogovi« lahko merijo tudi do 8 cm. Razvoj ličinke do odraslega hrošča traja več let.

Gozd opravlja več vlog. Mednje sodita proizvodna (les in gozdne dobrine) in socialna vloga (rekreacija). Najpomembnejša za ohranjanje biodiverzitete in tudi človeka je **ekološka vloga gozda**. Gozdovi namreč uravnavajo klimo, kroženje vode in zmanjšujejo vpliv vetra ter erozije. Ključna je proizvodnja kisika.